

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-консультаційний центр
заочної освіти
Кафедра публічного управління та
менеджменту природоохоронної
діяльності

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: Механізм забезпечення економічної безпеки суб'єктів
господарювання

Виконав студент групи У-5
спеціальності 073 Менеджмент
Алекберов Велі

Керівник канд.екон.наук., доц.
Головіна Олеся Іванівна

Консультант _____

Рецензент канд.екон.наук., доц.
Шевчук Ніна Сергіївна

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет Навчально-консультаційний центр заочної освіти
Кафедра Публічного управління та менеджменту природоохоронної діяльності
Рівень вищої освіти бакалавр
Спеціальність 073«Менеджмент»
(шифр і назва)
Освітня програма Менеджмент
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
Павленко О.П.
«19» квітня 2021 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА

студенту(ці) _____
Алекберову Велі _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Механізм забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання
керівник роботи _____
Головіна Олесь Іванівна канд.екон.наук, доцент _____,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом ОДЕКУ від " _____ " _____ 2021 року № _____

2. Строк подання студентом роботи 07 червня 2021р.

3. Вихідні дані до роботи матеріали періодичних видань, монографій, нормативно-правові акти, статті фахових збірників наукових робіт, матеріали сайтів Інтернет-мережі

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) 1. Теоретичні засади управління економічною безпекою підприємств АПК України 2. Оцінка стану економічної безпеки підприємств агропромислового комплексу 3. Напрями удосконалення управління економічною безпекою підприємств агропромислового комплексу України

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
Результати забезпечення економічної безпеки підприємства, Основи формування економічної безпеки підприємства, Розширена класифікація загроз економічній безпеці підприємства, Внутрішні і зовнішні загрози економічній безпеці аграрних підприємств Схема зниження рівня загрози «втрата фінансової стійкості», Схема зниження рівня загрози «порушення відтворювального процесу»

Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 19 квітня 2021 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Оцінка виконання етапу	
			у %	за 4-х бальною шкалою
1.	Робота з літературними джерелами	19.04-24.04.21	82	добре
2.	РОБОТА НАД РОЗДІЛОМ 1 «Теоретичні засади управління економічною безпекою підприємств АПК України	25.04-07.05.21	82	добре
3.	Робота над розділом 2 «Оцінка стану економічної безпеки підприємств агропромислового комплексу»	08.05-19.05.21	82	добре
4.	Рубіжна атестація	11.05-15.05.21	82	добре
5.	Робота над розділом 3 «Напрями удосконалення управління економічною безпекою підприємств агропромислового комплексу України	20.05-03.06.21	82	добре
6.	Оформлення роботи	04.06-06.06.21		
7.	Здача роботи на кафедрі (п.4.1)	07.06.21		
	Інтегральна оцінка виконання етапів календарного плану (як середня по етапам)		82	добре

Студент _____ Алєкберов В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Головіна О.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП		5
РОЗДІЛ	1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ АПК УКРАЇНИ	8
1.1.	Сутність, принципи та функції економічної безпеки підприємства	8
1.2.	Економічна безпека підприємств як об'єкт управління	17
1.3.	Методика дослідження	26
РОЗДІЛ	2. ОЦІНКА СТАНУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ	33
2.1.	Організаційно-економічна характеристика СФГ «Обрій»	33
2.2.	Діагностика рівня економічної безпеки СФГ «Обрій»	47
2.3.	Реалізація заходів державної підтримки підприємств АПК Вінницької області	55
РОЗДІЛ	3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ	60
3.1.	Підвищення дієвості процесу управління економічною безпекою в аграрних підприємствах	60
3.2.	Формування механізму управління економічною безпекою в аграрних підприємствах	69
3.3.	Страхові інструменти дотримання економічної безпеки аграрних підприємств	79
ВИСНОВКИ		88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		92

ВСТУП

У сучасних умовах процес успішного функціонування та економічного розвитку аграрних підприємств значною мірою залежить від дотримання рівня їх економічної безпеки та захисту економічних результатів основної діяльності. У силу своєї відносно низької дохідності, залежності від природних факторів, яскраво вираженого сезонного, циклічного характеру відтворення та значної потреби у сучасних техніко-технологічних засобах функціонування сільське господарство дає меншу віддачу на вкладений капітал. Зважаючи на це питання щодо формування ефективної системи економічної безпеки країни значною мірою пов'язані з необхідністю формування та вдосконалення системи економічної безпеки сільськогосподарського підприємства та пошуку нових шляхів для покращення її рівня та зменшення ризиковості аграрного бізнесу.

Проблема економічної безпеки підприємництва, в цілому, та в сільському господарстві, зокрема, досліджується у наукових працях таких відомих науковців, як О. Барановський, З. Варналій, М. Гладій, І. Гришова, Л. Дейнеко, М. Дем'яненко, Ж. Дерій, О. Єрмоленко, О. Карєєв, М. Лендел, В. Лойко, Ю. Лупенко, М. Малік, В. Маргасова, Л. Михайлова, В. Мунтіян, П. Саблук, В. Савченко, В. Тамбовцев, І. Тернова, С. Шкарлет, О. Чубукова та інших.

Відаючи належне напрацюванням вчених з питань управління економічною безпекою АПК, залишається недостатньо розкритою та обґрунтованою низка наукових і практичних проблем щодо управління економічною безпекою АПК як специфічним видом діяльності, зокрема визначення пріоритетних напрямів та формулювання передумов для забезпечення економічної безпеки з метою забезпечення сталого розвитку національного агропромислового сектору економіки України..

Актуальність проблем, пов'язаних з необхідністю визначення основних теоретичних підходів до формування стійкої системи управління

економічною безпекою АПК зумовили вибір теми кваліфікаційної роботи, постановку мети та завдань дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є розвиток теоретичних положень, удосконалення методичних підходів та розробка практичних рекомендацій щодо процесів управління економічною безпекою підприємств АПК України. Реалізація поставленої мети обумовила необхідність визначення і розв'язання наступних завдань:

- визначити сутність, принципи та функції економічної безпеки підприємства;
- розглянути економічну безпеку підприємств як об'єкт управління;
- окреслити методичні засади управління економічною безпекою підприємств АПК України;
- виконати оцінку рівня економічної безпеки СФГ «Обрій»;
- охарактеризувати заходи державної підтримки підприємств АПК Вінницької області;
- обґрунтувати необхідність підвищення дієвості процесу управління економічною безпекою в аграрних підприємствах;
- визначити страхові інструменти дотримання економічної безпеки аграрних підприємств.

Об'єктом дослідження є процес управління економічною безпекою підприємств АПК України.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних аспектів управління економічною безпекою підприємств АПК України.

Методи дослідження. Теоретичною і методичною основою кваліфікаційної роботи є наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних учених з питань управління економічною безпекою підприємств АПК України.

У кваліфікаційній роботі використано такі методи дослідження: морфологічного аналізу (для уточнення сутності поняття «економічна безпека аграрного підприємства»); абстрактно-логічний метод (для

виявлення основних чинників, загроз та можливостей у процесі формування економічної безпеки); метод економіко-математичного моделювання (для оптимізації складових економічної безпеки); статистичні та економіко-аналітичні методи, порівняння, методи групування (для дослідження сучасного стану економічної безпеки підприємств АПК, для визначення загроз економічної безпеки аграрного сектору), графічний (для наочного зображення отриманих результатів дослідження).

Інформаційну базу дослідження склали нормативно-правові акти щодо регулювання функціонування АПК України, дані Міністерства аграрної політики та продовольства України, офіційні матеріали Державної служби статистики України та Головного управління статистики у Вінницькій області, державні та регіональні програми соціально-економічного розвитку, інтернет-ресурси, звітні дані СФГ «Обрій» тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці рекомендацій щодо побудови системи управління економічною безпекою аграрних підприємств.

ВИСНОВКИ

На основі дослідження теоретичних, методичних і прикладних аспектів проблематики управління економічною безпекою агропромислового комплексу України зроблено наступні висновки:

1. Визначено, що економічна безпека підприємства – це складна багатофакторна категорія, що розглядається не лише в контексті забезпечення ефективного використання ресурсів суб'єктом господарювання, рівня запобігання ним ризикам ендогенного і екзогенного характеру в процесі досягнення цілей економічного розвитку, а й в контексті забезпечення умов стійкого розвитку підприємства. З'ясовано, що економічна безпека є системою, що включає такі функціональні складові: фінансова; кадрова; технологічна; інформаційна; екологічна.

2. Встановлено, що загрози економічній безпеці підприємства можуть набувати різних форм, по-різному проявлятися і спричиняти різні наслідки для підприємства. Управління економічною безпекою підприємства передбачає розробку і реалізацію системи заходів, а саме: запобігання проблемам, що стосуються основної функції діяльності підприємства; раціональний із мінімальними втратами вихід із скрутної ситуації, якщо вона виникла, і попередження загроз; забезпечення успішного досягнення основної функції діяльності підприємства шляхом виявлення ключових факторів успіху і пошук способів їх втілення. Для виявлення та нейтралізації загроз і ризиків, які впливають на економічну безпеку аграрних підприємств, потрібно своєчасно оцінити та діагностувати рівень економічної безпеки підприємства.

3. Запропоновано алгоритм оцінки рівня економічної безпеки аграрних підприємств, який побудований на концептуальному підході та передбачає реалізацію п'яти етапів: вибір показників діяльності підприємства за функціональними складовими оцінки економічної безпеки аграрного підприємства; аналіз показників за складовими економічної безпеки

аграрного підприємства; розробка бальної системи оцінок для обчислення показника економічної безпеки аграрного підприємства; визначення та оцінка середнього бального значення економічної безпеки аграрного підприємства; розрахунок та аналіз комплексного показника економічної безпеки аграрного підприємства.

4. Згідно з запропонованим алгоритмом оцінки рівня економічної безпеки аграрних підприємств здійснено оцінку фактичного стану економічної безпеки СФГ «Обрій» Хмельницького району Вінницької області на основі розрахованих 25 коефіцієнтів за 2017-2019 рр. За результатами стану економічної безпеки визначено, що стан безпеки СФГ «Обрій» характеризується як безпечний та господарство має всі передумови для ефективного розвитку.

5. Проаналізовано сукупність зовнішніх та внутрішніх причин і факторів, що найбільшою мірою вплинули на рівень економічної безпеки аграрних підприємств. При цьому одними з суттєвих зовнішніх причин послаблення економічної безпеки підприємства визначено: політичну та економічну нестабільність; конфліктні ситуації з вітчизняними та іноземними партнерами; зниження купівельної спроможності споживачів та такі форс-мажорні обставини, як стихійні лиха, військові конфлікти тощо. У свою чергу одними з основних внутрішніх причин зниження рівня економічної безпеки підприємства є: недоліки в організації виробничого процесу; низькі ділові та професійні якості персоналу, низький рівень менеджменту; конфлікти між засновниками (власниками) підприємства; слабка маркетингова політика тощо.

6. Доведено важливість впливу державної підтримки на стан економічної безпеки аграрних підприємств Вінницької області. При цьому за аналізований період встановлено суттєве зростання обсягів державної підтримки аграрних підприємств Вінницької області, що спричинює позитивний вплив на функціонування підприємств галузі та рівень їх економічної безпеки.

7. Визначено, що основною передумовою подальшого розвитку аграрних підприємств є підвищення стану їх економічної безпеки, комплексне забезпечення якого можливе за умови переходу підприємств до концепції стійкого розвитку. Обґрунтовано концептуальні засади підвищення дієвості процесу формування стану економічної безпеки в аграрних підприємствах, що ґрунтуються на використанні можливостей державної підтримки, удосконаленні механізму управління процесом формування стану економічної безпеки та методичного підходу до оцінки рівня економічної безпеки.

8. Встановлено, що посиленню дієвості процесу управління економічною безпекою аграрних підприємств сприятиме підвищення активності участі аграрних підприємств у конкурсах на отримання коштів по програмах державної підтримки, чого можна досягти за рахунок формування відповідного ділового статусу підприємства, рівня його матеріально-технічного забезпечення та інноваційного рівня виробництва, підвищення рівня інвестиційної привабливості, стабілізації результатів господарської діяльності та забезпечення стійкого стану економічної безпеки, підвищення професійної кваліфікації спеціалістів і менеджерів з підготовки конкурсних документів.

9. З'ясовано, що активізація процесу формування стану економічної безпеки значною мірою залежить від удосконалення управління процесом формування даного стану, що пропонується здійснювати шляхом: упорядкування функцій забезпечення економічної безпеки з функціями управління підприємством; переходу до диференційованого управління за сценаріями розвитку підприємства з відповідними сценаріями формування стану економічної безпеки; формування механізму забезпечення стану економічної безпеки як цілісної сукупності його методів, інструментів та заходів; обґрунтування п'ятикрокового алгоритму формування стану економічної безпеки на основі комбінування її функціональних складових,

інструментів та заходів за різними сценаріями формування стану економічної безпеки підприємства.

10. Доведено, що організація управління станом економічної безпеки на підприємстві повинна передбачати необхідність формування відповідної організаційної схеми управління, встановлення центрів відповідальності за виконанням цих завдань, визначення прав, обов'язків, відповідальності керівників і працівників окремих структурних підрозділів за рівень економічної безпеки підприємства, організацію постійного моніторингу рівня економічної безпеки.

11. Обґрунтовано методичний підхід щодо моделювання рівня економічної безпеки аграрних підприємств, в основі якого покладено інтегральну оцінку потенціалу самострахування для зменшення впливу ризиків. Для убезпечення аграрних підприємств від ризиків, які не може застрахувати страхова компанія, доцільно використовувати самострахування як додатковий засіб покриття можливих ризиків. Використання фондів самострахування не є обов'язковим для аграрного підприємства. Рішення про його створення воно може приймати самостійно.

Визначено, що удосконалення процесу формування стану економічної безпеки в аграрних підприємствах сприятиме підвищенню стійкості їх ринкових позицій, рівня конкурентоспроможності продукції та можливості ефективно реалізовувати визначені цілі розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аграрний страховий пул [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uaip.com.ua/>
2. Агροстрахування як інструмент управління ризиками в сільському господарстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uaip.com.ua/agrostrakhuvannya-yak-instrument-uprav>.
3. Алескерова Ю.В. Удосконалення державної підтримки сільськогосподарського страхування / Ю.В. Алескерова. – К. : «Облік і фінанси». – 2016. – № 4 (66). – С. 150-157.
4. Ареф'єва О.В. Наукові основи формування економічної безпеки підприємств / О.В. Ареф'єва // Недержавна система безпеки підприємства як суб'єкт національної безпеки України : зб. матер. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16-17 травня 2001 р.). – К. : Вид-во Європейського ун-ту фінансів, інформаційних систем, менеджменту і бізнесу, 2003. – С. 49–53.
5. Бандурка О.М. Основи економічної безпеки : підручник / О.М. Бандурка. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. – 236 с.
6. Барановський О.І. Фінансова безпека : монографія / О.І. Барановський. –К. : Фенікс, 1999. – 338 с.
7. Бельков Е. Макроаспекты экономической безопасности. Факторы, критерии, показатели / Е. Бельков, Н. Гловацкая, С. Лазаренко // Вопросы экономики. – 1994. – № 12. – С. 25–35.
8. Береза З.В. Суть та складові економічної безпеки підприємства / З.В. Береза // Наука й економіка. – 2009. – № 4 (16), – Т.2. – С. 59–64.
9. Білик Р.Р. Оцінювання взаємозв'язків економічної безпеки та конкурентоспроможності регіону / Р.Р. Білик // Вісник Хмельницького національного університету. – 2019. – № 1. – С. 23–30.
10. Благой В.В. Формування комплексу заходів, спрямованих на попередження фінансової кризи вітчизняних підприємств / В.В. Благой, Є.О.

Базарнова // Молодий вчений. – 2019. – № 4.4 – С. 1–4.

11. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк // К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.

12. Близнюк А.О. Методичні щодо рекомендації інтеграції підрозділу управління економічною безпекою організаційних структур управління / А.О. Близнюк // Вісник Харківського національного автомобільно- дорожнього університету : Економічні науки. – 2016. – Вип. 136. – С. 83– 87.

13. Бондаренко О.М. Показники, критерії та методи оцінки економічної безпеки авіакомпаній / О.М. Бондаренко // Наукові праці ОНАЗ. – 2003. – С. 59–64.

14. Брояка А.А. Сучасні проблеми забезпечення продовольчої безпеки України та шляхи їх вирішення // Економіка. Фінанси Право. – 2019. –

№ 4/2. – С. 52-58.

15. Варналій З.С. Економічна безпека : навч. посіб. / З.С. Варналій. – К. : Знання, 2009. – 647 с.

16. Васильців Т.Г. Пріоритети та засоби зміцнення економічної безпеки малого і середнього підприємства: монографія / Т.Г. Васильців, В.І. Волошин, А.М. Гуменюк. – Львів : Вид-во Львівської комерційної академії, 2009. – 248 с.

17. Войнаренко М. Управління економічною безпекою підприємства на основі оцінки відхилень порогових показників / М. Войнаренко, О. Яременко // Економіст. – 2008. – № 12. – С. 60–63.

18. Германюк Н.В. Сучасний стан розвитку вітчизняного агросектору / Н.В. Германюк // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2020. – Вип. 22. – С. 160-164.

19. Головне управління статистики у Вінницькій області [Електроннийресурс]. – - Режим доступу : www.vn.ukrstat.gov.ua

20. Гончарук І.В. Роль сільськогосподарських кооперативів у забезпеченні сталого розвитку сільських територій Вінницької області //

Економіка. Фінанси. Менеджмент : актуальні питання науки і практики. – 2019. – № 8. – С. 56-67.

21. Городецкий А. Вопросы безопасности экономики России / А. Городецкий

// Экономист. – 1995. – № 10. – С. 44–50.

22. Грановська В.Г. Перспективи розвитку підприємств органічного сектору / В.Г. Грановська // Агросвіт. – 2019. – № 3. – С. 10–16.

23. Грищук Н.В. Теоретичні засади формування фінансової компоненти економічної безпеки підприємств / Н.В. Грищук // Східна Європа : економіка, бізнес та управління. – 2018. – № 3 (03). – С. 201-204.

24. Губарик О.М. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства в умовах кризи / О.М. Губарик, І.К. Перехрест // Молодий вчений. – 2019.

– № 1(41). – С. 572–575.

25. Департамент агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької обласної державної адміністрації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vin.gov.ua/dep-agr>

26. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

27. Долженков О.Ф. Особливості гарантування економічної безпеки підприємницької діяльності в ринкових умовах : монографія / О.Ф. Долженков, Ж.О. Жуковська, О.М. Головченко. Одеса : ОЮІ ХНУВС, 2007. 208 с.

28. Дубецька С.П. Економічна безпека підприємства України / С.П. Дубецька

// Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України : зб. наук.-практ. конф. (м. Київ, 16-17 трав. 2001 р.). – К. : КНЕУ, 2003. – С. 146-172.

29. Дюк А.А. Реформування земельних відносин : міжнародний досвід / А.А. Дюк // Продовольчі ресурси. – 2019. – № 9. – С. 44-49.

30. Дюк А.А. Теоретико-організаційні основи реформування сільськогосподарських підприємств регіону / А.А. Дюк // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – № 14. – С. 151-154.
31. Дюк А.А. Управління організаційним розвитком сільськогосподарських підприємств : монографія. / А.А. Дюк. – Вінниця : Веда, 2012. – 251 с.
32. Економіка підприємства : підручник / За ред. С.Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2001. – 528 с.
33. Економічна безпека бізнесу : навч. посіб. / Г.О. Швиданенко, В.М. Кузьомко, Н.І. Норіцина та ін.; за заг. та наук. ред. Г.О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2011. – 511 с.
34. Забродский В.Н. Экономическая безопасность предприятия / В.Н. Забродский. – К. : Рута, 2003. – 268 с.
35. Ильяшенко С.Н. Складові економічної безпеки підприємства і підходи до їх оцінки / С.Н. Ильяшенко // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 3. – С. 12–19.
36. Іванілов О.С. Економіка підприємства : підруч. / О.С. Іванілов. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.
37. Калашніков О.М. Розвиток ринку агрострахування в Україні / О.М. Калашніков // Економіка АПК. – 2012. – № 1. – С. 54–57.
38. Калетнік Г.М. Стратегічно-інституційні засади ефективності використання потенціалу аграрного сектору економіки / Г.М. Калетнік // Економіка. Фінанси. Менеджмент : актуальні питання науки і практики. – 2017. – № 1. – С. 3-15.
39. Картузов Є.П. Методи оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства / Є.П. Картузов // Актуальні проблеми економіки. - 2012. - № 10. – С. 115-123.
40. Коваль О.А. Умови організації фондів самострахування та

взаємного страхування аграрного сектору економіки України / О.А. Коваль // АгроСвіт. – 2008. – № 23. – С. 22-26.

41. Козловський А.В. Сучасні заходи стимулювання розвитку агропромислового виробництва в Україні / А.В. Козловський, Г.Ф. Мазур // Агросвіт. – 2019. – № 8. – С. 2–18.

42. Концепція економічної безпеки / В.М. Геєць, Б.Є. Кваснюк. – К. : Лотос, 1999. – 56 с.

43. Корнієнко Т.О. Економічна безпека підприємства як категорія економічної науки / Т.О. Корнієнко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2012. – № 4 (62). – С. 68–75.

44. Корнієнко Т.О. Методика оцінки рівня економічної безпеки сільськогосподарських підприємств / Т.О. Корнієнко // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 4. – С. 336–342.

45. Корнієнко Т.О. Управління фінансовою безпекою на підприємстві / Т.О. Корнієнко // Інноваційна економіка. – 2013. – № 8. – С. 350–353.

46. Костецький М.Р. Управління еколого-економічною безпекою : монографія / М.Р. Костецький. –Рівне : ППДМ, 2010, – 116 с.

47. Кошель А.О. Страхування ризиків у використанні земель / А.О. Кошель // Землеустрій і кадастр. – 2008. – № 3. – С. 69–74.

48. Кропивко М.Ф. Стратегічне бачення аграрного устрою України / М.Ф. Кропивко // Економіка АПК. – 2019. – № 4. – С. 5–16.

49. Ксенофонтов М.М. Стратегія забезпечення стану економічної безпеки як складова стратегії розвитку сільськогосподарського підприємства / М.М. Ксенофонтов // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2019. – № 6. – Т. 3. – С. 47-53.

50. Кузенко Т.Б. Фінансова безпека підприємства : навчальний посібник / Т.Б. Кузенко. Л.С. Мартюшева, О.В. Грачов. – Харків : ХНЕУ,

2010. – 300 с.

51. Кульбіда М. Погодні ризики, пов'язані з сільськогосподарським виробництвом в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.agrorisk.biz>

52. Кутузова М.М. Теоретичні основи формування і розвитку економічної безпеки / М.М. Кутузова // Молодий вчений. – 2019. – № 1 (41). – С. 628- 631.

53. Кушнір І.В. Забезпечення страхового захисту аграрних товаровиробників / І.В. Кушнір // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 1. – С. 149–154.

54. Ляшенко Н.В. Перспективи агрострахування та необхідність страхового захисту в сільському господарстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=74681>

55. Мазур А.Г. Економіка природокористування : навч. посібник / А.Г. Мазур, І.В. Власенко, В.М. Ціхановська. – Вінниця : Едельвейс, 2013. – 343 с.

56. Мазур А.Г. Методологія дослідження змісту та сутності малих форм господарювання в сільській місцевості / А.Г. Мазур, Т.В. Колесник // Економіка. Фінанси. Менеджмент : актуальні питання науки і практики. – 2019. – № 4. – С. 19-31.

57. Мартин А.Г. Титульне страхування земельних ділянок як спосіб захисту майнових прав землевласників / А.Г. Мартин, А.О. Кошель // Юридичний вісник «Законь». – 2011. – № 17. – С. 23-27.

58. Методичні рекомендації із страхування сільськогосподарських культур і багаторічних насаджень / Б.Р. Ахіджанов, П.А. Стецюк, О.Є. Гудзь та ін. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 130 с.

59. Механизмы управления экономической безопасностью / Ю.Г. Лисенко, С.Г. Мищенко, Р.А. Руденький и др. – Донецк : ДонНУ, 2002. – 178 с.

60. Міністерство аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу :: <http://minagro.gov.ua>.

61. Мунтіян В.І. Економічна безпека України : монографія / В.І. Мунтіян. – К. : Вид-во КВІЦ, 1999. – 464 с.
62. Мушенюк В.В. Нормативно-правове регулювання участі держави у сільськогосподарському страхуванні // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 9. – С. 71-77.
63. Навроцький С.А. Стан та тенденції розвитку сільськогосподарського страхування / С.А. Навроцький // Наука й економіка. – 2012. – № 1 (25). – С. 61–68.
64. Нусінова О.В. Основи оцінки економічної безпеки підприємства: теоретичні та практичні аспекти : монографія / О.В. Нусінова. – К. : ТОВ «ПанТот», 2012 – 412 с.
65. Омелянович Л.О. Економічна безпека торговельного підприємства : Монографія / Л.О. Омелянович, Г.Є. Долматова. – Донецьк : ДонДУЕТ, 2005. – 195 с.
66. Пашнюк Л.О. Економічна безпека підприємства : сутність, складові та чинники забезпечення / Л.О. Пашнюк // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 22. – С. 48–50.
67. Перспективы развития агрострахования в Украине // Аграрные новости. – 2012. – № 25. – С. 5–6.
68. Плоднік М.В. Вплив зовнішніх чинників на формування економічного потенціалу сільськогосподарського підприємства / М.В. Плоднік, А.А. Дюк // Східна Європа : економіка, бізнес та управління. – 2019. – Вип. 6 (11). – С. 159-161.
69. Портал про страхування сільськогосподарських ризиків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agroinsurance.com/ru/>
70. Постол А.А. Регулювання конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції вітчизняних аграрних підприємств в умовах євроінтеграції / А.А. Постол // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2017. – Вип. 10. – С. 50–53.
71. Правдюк Н.Л. Фінансово-економічна діагностика

сільськогосподарських підприємств : монографія / Н.Л. Правдюк, Т.М. Корпанюк. – Вінниця : Вид-во «ГД «Едельвейс і К», 2016. – 200 с.

72. Про охорону атмосферного повітря : Закон України від 16.10.1992 р.

№ 2707–XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2707-12>

73. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264–XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>

74. Прохорова В.В. Управління економічною безпекою підприємств : монографія / В.В. Прохорова, Ю.В. Прохорова, О.О. Кучеренко. – Харків : УКР ДАЗТ, 2010. – 282 с.

75. Радіонов О.В. Формування та розвиток економічної безпеки підприємства : монографія / О.В. Радіонов, А.В. Черкасов. – Луганськ : «Янтар». 2011. – 316 с.

76. Салькова І.Ю. Основи забезпечення фінансової безпеки / І.Ю. Салькова, А.Ю. Римар // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2019. –

№ 20. – С. 889-893.

77. Самборська О.Ю. Тенденції розвитку малих форм господарювання в агропромисловому комплексі / О.Ю. Самборська, Н.В. Пришляк // Економіка. Фінанси. Менеджмент : актуальні питання науки і практики. – 2020. – № 6. – С. 62-71.

78. Сільське господарство Вінниччини : тенденції змін ефективності господарської діяльності різних організаційно-правових форм господарювання (за матеріалами вибіркового сільськогосподарських підприємств та особистих селянських господарств Вінницької області) : колективна монографія / Т.О. Мулик, О.Ф. Томчук, О.С. Кривоконь та ін.

– Вінниця : Вінницький національний аграрний університет, 2011. – 368 с. 79. Створення системи страхування сільськогосподарської продукції здер

http://ufu.org.ua/ua/about/activities/strategic_initiatives/4958.

80. Тамбовцев В. Экономическая безопасность хозяйственных систем: структура и проблемы / В. Тамбовцев // Вестник МГУ.– 1995.– № 3. – С. 17-24.

81. Ткачук В.І. Економічна безпека та стійкість сільськогосподарських підприємств : монографія / В.І. Ткачук, О.А. Прокопчук, М.І. Яремова. – Житомир : «Волинь», 2013. – 276 с.

82. Фоміна М.В. Проблеми економічного безпечного розвитку підприємств: теорія і практика монографія / М.В. Фоміна. – Донецьк : Дондуєт, 2005.– 140 с.

83. Фурман І.В. Система фінансового регулювання аграрного сектору України: оцінка сучасного стану та активізація функціонування /І.В. Фурман // Економіка. Фінанси. Менеджмент : актуальні питання науки і практики. – 2019. – № 5. – С. 35-50.

84. Цигилик І.І. Економічна безпека підприємства в системі внутрішньо економічного механізму / І.І. Цигилик, Т.М. Паневник // Економіка. – 2007. – № 8. – С. 3–5.

85. Чумарин І. Кадровая безопасность / І. Чумарин // Кадры предприятия. – 2003. – № 3. – С. 3–5.

86. Шкарлет С.М. Економічна безпека підприємства : інноваційний аспект : монографія / С.М. Шкарлет. – К. : НАУ, 2007. – 436 с.

87. Шлемко В.Т. Економічна безпека України : сутність і напрямки забезпечення / В.Т. Шлемко, І.Ф. Бінько. – К. : НІСД, 1997. – 144 с.

88. Шлыков В.В. Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия / В.В. Шлыков. – М. :ИНФРА-М, 1999. – 138 с.

89. Шумкова В.І. Аналіз ринку сільськогосподарського страхування в країнах ЄС / В.І. Шумкова // Науковий економічний журнал «Інтелект ХХІ». – 2019. – Випуск 2. – С. 62-69.

90. Шумкова В.І. Використання системи самострахування для забезпечення економічної безпеки аграрних підприємств /В.І. Шумкова //

Науковий вісник УжНУ. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». – 2019. – Випуск 12. – Ч. 2. – С. 182-186.

91. Юхновська Ю.Ю. Теоретичні аспекти економічної безпеки підприємств України / Ю.Ю. Юхновська // Держава і регіони. – 2016. – № 1 (76). – С. 123–129.